การกลายรูปของเรือนพื้นถิ่นคนสยามในเกดะห์ มาเลเซีย*

Transformation of Vernacular House of Orang Siam in Kedah Malaysia

สุภาวดี เชื้อพราหมณ์ (Supawadee Chuapram)**

บทคัดย่อ

เรือนพื้นบ้าน ในฐานะที่เรือนรับใช้ชีวิตและบริบทของสภาพแวดล้อมและสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ เรือนย่อมมีอัตลักษณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างกันจากการปรับตัวหลายมิติทั้งในเงื่อนไขของบริบทในระดับกว้างและในบริบทเฉพาะของถิ่นนั้น ซึ่งในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมกายภาพอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการดำรงอยู่ของเรือนพื้นบ้าน โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ ตั้งแต่อดีตกาลมีการเคลื่อนไหวของผู้คนและวัฒนธรรมที่แตกต่างและสัมพันธ์กันจนกลายเป็นเครือข่ายที่พึ่งพาอาศัยกันในระบบการผลิต เครือญาติ และศาสนามาช้านานจนเป็นลักษณะเฉพาะ งานวิจัยหลายเรื่องมีการศึกษาความเป็นเครือญาติคนไทยพุทธภาคใต้กับคนสยาม (คนไทยดั้งเดิม) ในมาเลเซียอย่างน่าสนใจ และเป็นจุดเริ่มต้นของการวิจัยนี้ เพื่อตอบคำถามว่า เรือนพื้นถิ่นคนสยามจะมีลักษณะอย่างไร และมีปัจจัยอะไรที่ทำให้เรือนมีการเปลี่ยนแปลง เทียบเคียงกับเครือญาติคนไทยพุทธภาคใต้ (นครศรีธรรมราชและสงขลา) โดยเจาะจงลงไปในพื้นที่รัฐเกดะห์ (ไทยบุรี) ที่มีคนไทยอาศัยอยู่มากที่สุด งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสำรวจภาคสนามร่วมกับการวิเคราะห์เอกสาร ผลการศึกษา พบว่า เรือนคนสยามในรัฐเกดะห์ มาเลเซียได้ปรับเปลี่ยนลักษณะเรือนเนื่องจากปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยทางการเมืองและการปกครอง เป็นสำคัญ

คำสำคัญ: เรือนพื้นถิ่นไทยพุทธภาคใต้, คนสยาม, เกดะห์, นครศรีธรรมราช, สงขลา

---

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งงานวิจัย ซึ่งสนับสนุนทุนวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยมีที่ปรึกษางานวิจัย คือ ผศ.ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

This paper is based on the research which was financially supported from The Thailand research Fund and Walailak University. The mentor is Asst. Prof. Dr. Nibondh Tipsrinimit

** อาจารย์ประจำสำนักวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โทรศัพท์ +66 75 672511 email: csupawad@wu.ac.th

Lecturer of School of Architecture and Design, Walailak University, Thailand, Tel +66 75 672511 email: csupawad@wu.ac.th

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

Abstract

The vernacular houses are the basis of life and related to socio-cultural and environmental context in a specific place. The identity of the vernacular houses has a various dimensions of similarity and different from adaption process within the changing context of the locality, broadly and specifically. Because of the rapidly growth and continuing changes of socio-cultural and physical aspects affect to the situation of the existence of the vernacular houses, especially in Southern Region of Thailand. There had been a migration in both of diversity of people and cultures which considered as agriculture-base relying system within a unique kinship structure and religious beliefs.

There are many fascinating previous researches had studied about the kinship system of Southern-Thai Buddhists and Orang Siam (Traditional Thai people) in Malaysia. This research aims to answer the question how does the Orang Siam in Malaysia transform their physical characteristics of the vernacular houses? And, what are the factors of change in the vernacular houses? The research findings will lead to the comparison with the context of the Southern-Thai Buddhists. (Nakorn Sri Thammarat and Songkhla provinces). This research is a qualitative research which data collecting were derived from the field survey and analysis of related documents and other sources. The selected research area is in Kedah where most of Orang Siam has been living. The result found that the characteristics of the vernacular houses of Orang Siam in Kedah had transformed to the new characteristics of the Buddhist-Thai dwellings which obviously relate to the political factors.

Keywords: Southern Buddhist-Thai vernacular house, Orang Siam, Kedah, Nakorn SriThammarat province, Songkhla province

1. บทนำ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยเฉพาะสถาปัตยกรรมพื้นบ้านหลายแห่งได้ถูกปล่อยร้าง หรือได้ถูกรื้อถอนไป ทำให้องค์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมที่เป็นภูมิปัญญาการอยู่อาศัยที่ถูกสรรค์สร้างอย่างเหมาะสมจากสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และสอดคล้องไปกับวิถีชีวิตผู้คนกำลังสูญหาย เจาะจงลงไปในพื้นที่ภาคใต้วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, วีระ อินพันทัง, และ สันติ ฉันทวิลาสวงศ์ (2544) ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาเกี่ยวกับเรือนภาคใต้มีอยู่อย่างจำกัด และยังมีเนื้อหาสาระหลายประเด็นที่ยังไม่มีการศึกษา

ภาคใต้อันเป็นส่วนหนึ่งในคาบสมุทรมลายู มีเทือกเขากั้นกลางและมีแม่น้ำสายสั้นๆตัดออกสู่ทะเลในแนวทิศตะวันออก-ตะวันตก มีระบบนิเวศที่หลากหลายและมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนาเข้ามาตั้งถิ่นฐานและเกิดการผสมผสานผู้คนและวัฒนธรรมจนมีลักษณะเฉพาะดังที่ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพรพิไล เลิศวิชา (2541) กล่าวอย่างน่าสนใจว่า ชุมชนภาคใต้มีประสบการณ์อันกว้างขวางและแตกต่าง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากชนชาติอื่นที่เข้ามาปะทะสังสรรค์ด้วยตลอดเวลา ทั้งภาษาและวัฒนธรรมที่เข้ามาปะปน ทำให้หมู่บ้านภาคใต้เต็มไปด้วยความเคลื่อนไหว ติดต่อกันในลักษณะชุมชนเครือข่าย (Network Community) และคนไทยพุทธภาคใต้ ซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ในภาคใต้กับคนสยาม[***] ในดินแดนตอนเหนือของมาเลเซีย อันเป็นเครือญาติคนไทยที่เชื่อมโยงกันตั้งแต่อดีตก่อนจะถูกแบ่งแยกด้วยพรมแดนความเป็นรัฐในปัจจุบัน

การศึกษาเรือนเครือญาติคนสยามในตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซียของอรศิริ ปาณินท์ (2556: 41) ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะอยู่แถบสงขลา นราธิวาส และอาจกระจายตัวไปถึงนครศรีธรรมราช ยะลา และปัตตานี ซึ่งข้อสังเกตนี้เป็นส่วนหนึ่งที่นำมาสู่งานวิจัยชิ้นนี้ที่จะร่วมหาคำตอบของกลุ่มเครือญาติคนไทยพุทธในภาคใต้และคนไทยในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย และการศึกษางานวิจัยของพรชัย นาคสีทอง และ อนินทร์ พุฒิโชติ (2552) และนิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2554) ได้พบสายสัมพันธ์ระหว่างนครศรีธรรมราช สงขลา กับรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในมาเลเซียหลายประการ คือ (1) รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) เป็นรัฐที่มีคนไทยพุทธตั้งถิ่นฐานอยู่มากที่สุดและมีอาณาเขตต่อเนื่องกับสงขลา (2) รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) มีฐานะเป็นเมืองหนึ่งในเมือง 12 นักษัตรของนครศรีธรรมราชและมีการเมืองการปกครองที่เชื่อมโยงกับนครศรีธรรมราชมายาวนาน (3) จากคำกล่าวขานของผู้คนที่ว่า “กินเมืองคอน นอนเมืองไทร” (4) คนสยามในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) พูดภาษาถิ่นใต้สำเนียงนครศรีธรรมราชและสงขลา และคำกล่าวที่คนสยามในมาเลเซียมักพูดถึงกัน “ต้องเดินทางไปไหว้พระธาตุเมืองนครสักครั้งในชีวิต” แสดงให้เห็นความผูกพันแนบแน่นในความเป็นคนไทยพุทธร่วมกัน ซึ่งทั้งหมดนี้ ผู้เขียนสันนิษฐานว่า น่าจะมีผลสืบเนื่องเชื่อมโยงถึงลักษณะการอยู่อาศัยในเรือนและสภาพแวดล้อมอันนำมาสู่คำถามวิจัยว่า เรือนคนสยามในเกดะห์ (ไทรบุรี) มาเลเซีย มีลักษณะอย่างไร เมื่อเทียบเคียงกับเรือนคนไทยพุทธภาคใต้ โดยเฉพาะนครศรีธรรมราชและสงขลา และมีเหตุปัจจัยอะไรที่ส่งผลให้เรือนมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง การศึกษานี้จะทำให้เห็นความหลายหลาย

[***] Orang Siam หมายถึง ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย ซึ่งเป็นชนชาวสยามดั้งเดิม เป็นคำที่คนไทยในมาเลเซียใช้เรียกตนเองเพราะถือว่าเป็นคนไทย มีเชื้อสายไทยและเคยอยู่ในปกครองของราชอาณาจักรสยามมาก่อน ก่อนที่ดินแดนแห่งนี้จะตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษในปี พ.ศ. 2452 (นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต, 2554: 16)

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวไทยพุทธในภูมิภาคนี้ได้ชัดเจนมากขึ้น อันเนื่องมาจากการปรับตัวตามปัจจัยที่แตกต่างกันของบริบท ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในวงวิชาการด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นต่อไป

2. วิธีการศึกษา(หรือ)วิธีวิจัย

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งชุมชนที่เลือกเป็นกรณีศึกษา
ที่มา: https://www.google.co.th/maps/@7.3464433,99.3729965,8z เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2559

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีการสำรวจภาคสนาม และเลือกเจาะจงลงไปในชุมชนคนไทยที่นับถือพุทธศาสนาที่ยังคงสามารถรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้อย่างเหนียวแน่น และให้ความสำคัญกับการตั้งถิ่นฐานที่เกาะกลุ่มกันทางกายภาพ และมีประวัติความเป็นมาร่วมกันที่สะท้อนความเป็นชุมชนและเป็นที่เข้าใจกันดีในระดับท้องถิ่น อาจรวมหลายหมู่บ้านเข้าด้วยกัน หรือ แบ่งแยกออกจากกัน ซึ่งไม่ได้แบ่งซ้อนทับพอดีตามการแบ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทำการประเมินจากการข้อมูลเอกสาร แผนที่ และการสำรวจภาคสนามเบื้องต้น คัดสรรได้พื้นที่ศึกษา คือ ชุมชนปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอเป็นดัง รัฐ เกดะห์ มาเลเซีย และเลือกเรือนพื้นถิ่นคนสยามในชุมชนมาวิเคราะห์ทางสถาปัตยกรรม ซึ่งมีเกณฑ์ในการเลือกเรือน คือ ต้องสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างเรือนกับสภาพแวดล้อม และยังคงมีลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมเดิมของชุมชน แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลสำรวจเรือนไทยพุทธใน 1) ชุมชนแหลมและเขาพังไกร (ในพื้นที่ต่อเนื่องกัน) อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ชุมชนคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอบางกล่ำ (ในพื้นที่ต่อเนื่องกัน) จังหวัดสงขลา ร่วมกับข้อมูลเอกสาร อันประกอบด้วย 1) ประวัติศาสตร์ของคนสยามในมาเลเซีย 2) สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในภาคใต้ 3) พัฒนาการของการเมืองการปกครองที่ส่งผลต่อคนสยามในมาเลเซีย และ 4) กรอบมุมมอง ได้แก่ องค์รวม (Holistic Views) นิเวศวัฒนธรรม (Cultural Ecology) และความคิดและความเชื่อที่เกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา ซึ่งการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำเป็นต้องใช้หลายกรอบมุมมองเพื่อทำความ

เข้าใจความจริงของความสัมพันธ์ที่โยงใยชีวิต บริบท และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเข้าด้วยกัน ในการศึกษาจะใช้การเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่าง ทั้งจากข้อมูลเอกสารร่วมกับข้อมูลการสำรวจรูปแบบเรือนไทยพุทธภาคใต้ของไทย เพื่อค้นหาลักษณะเรือนของคนสยาม รัฐเกดะห์ ในมาเลเซียและเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดลักษณะเฉพาะดังกล่าว

3. ความเป็นมาของคนสยามในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี)

คนสยามได้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนรัฐตอนเหนือของมาเลเซียมาเนิ่นนานนับหลายร้อยปี Arun A/L Boontiang ใน นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2554: 3) กล่าวว่า “ในศตวรรษที่ 18-19 เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจที่เมืองสงขลาและเมืองนครศรีธรรมราช ราษฎรส่วนหนึ่งจึงอพยพมาอาศัยและบุกเบิกที่ดินทำกินในรัฐไทรบุรี (เกดะห์ในปัจจุบัน) ซึ่งขณะนั้นมีที่ดินกว้างขวางอุดมสมบูรณ์ และผู้ปกครองมีนโยบายอย่างแน่ชัดในการส่งเสริมการเพาะปลูก” พรชัย นาคสีทอง และ อนินทร์ พุฒิโชติ (2552: 26) อธิบายว่า รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) มีภูมิรัฐศาสตร์เป็นสะพานแผ่นดิน (Land Bridge) เชื่อมเครือข่ายการค้านานาชาติส่งผลให้เกิดการอพยพเข้ามาของกลุ่มชาติพันธ์ต่างๆ รวมถึงคนไทยซึ่งเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่เข้าไปทำมาหากินตั้งรกรากในรัฐเกดะห์ กลุ่มคนไทยเหล่านี้คงมีวิถีการดำเนินชีวิตแบบชาวไร่ชาวนา เพราะเป็นลักษณะของการ “บุกเบิกที่ดินทำกิน” และมีเอกสารทางประวัติศาสตร์หลายชิ้นก็ได้กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานของคนสยามเมืองไทรบุรี และแสดงว่าไทรบุรีเป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นเมืองท่าที่สำคัญ จึงกลายเป็นเป้าหมายสำคัญที่ทำให้เหล่าประเทศมหาอำนาจต้องการเข้ามายึดครอง จนกระทั่งรัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของสยามในฐานะมณฑลเทศาภิบาล และสิ้นสุดลงเมื่อทำสนธิสัญญากับอังกฤษ พ.ศ. 2452 และจุดเปลี่ยนสำคัญ คือ เมื่ออังกฤษมอบเอกราชคืนให้แก่สหพันธ์มาลายาใน พ.ศ. 2500 ทำให้คนสยามในมาเลเซียจึงได้เปลี่ยนสัญชาติเป็นคนมาเลเซียในฐานะที่เป็นผู้ตั้งถิ่นฐานดั้งเดิม (คนติดแผ่นดิน) และส่วนใหญ่ก็ยังคงตั้งหลักแหล่งอยู่ในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) และรัฐกลันตัน ตามลำดับ และการศึกษาของนิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2554: 13) ชี้ให้เห็นว่า คนสยามเหล่านี้ยังมีสำนึกในความเป็นไทย มีความภาคภูมิใจในความเป็นเชื้อชาติไทย และยังมีวิถีชีวิตที่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของความเป็นไทยอย่างเหนียวแน่น

รัฐเกดะห์ถือเป็นอู่ข้าวอู่น้ำของประเทศมาเลเซีย ด้วยสภาพภูมิประเทศของรัฐเกดะห์ สามารถผลิตข้าวได้มากกว่าครึ่งหนึ่งของผลผลิตข้าวทั้งหมดที่ผลิตได้ในประเทศมาเลเซีย ส่งผลให้คนสยามในรัฐเกดะห์ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำนา ทำสวนผลไม้ และการทำสวนยาง โดยเฉพาะในเรื่องการทำนานั้น พบว่า คนสยามมีความถนัดและมีใจรักในการทำนามากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ท่ามกลางความผันแปรของสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจภายใต้ระบอบทุนนิยมในปัจจุบัน ส่งผลให้คนสยามในรัฐเกดะห์ต้องปรับตัวเปลี่ยนอาชีพ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์หรือรถยนต์ ร้านเสริมสวย เป็นต้น (ฉันทัส ทองช่วย, 2526: 33; พรชัย นาคสีทอง และ อนินทร์ พุฒิโชติ, 2552: 53-54)

การเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ส่งผลต่อรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ในมาเลเซีย สรุปความจากพรชัย นาคสีทอง และ อนินทร์ พุฒิโชติ (2552) และนิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2554) ดังนี้

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

1) ช่วงพ.ศ. 2328-2440 รัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของสยามในฐานะรัฐบรรณาการ

2) ช่วงพ.ศ. 2440-2452 รัฐเกดะห์อยู่ภายใต้อิทธิพลและการปกครองของสยามในฐานะมณฑลเทศาภิบาล และสิ้นสุดลงเมื่อทำสนธิสัญญากับอังกฤษ พ.ศ. 2452

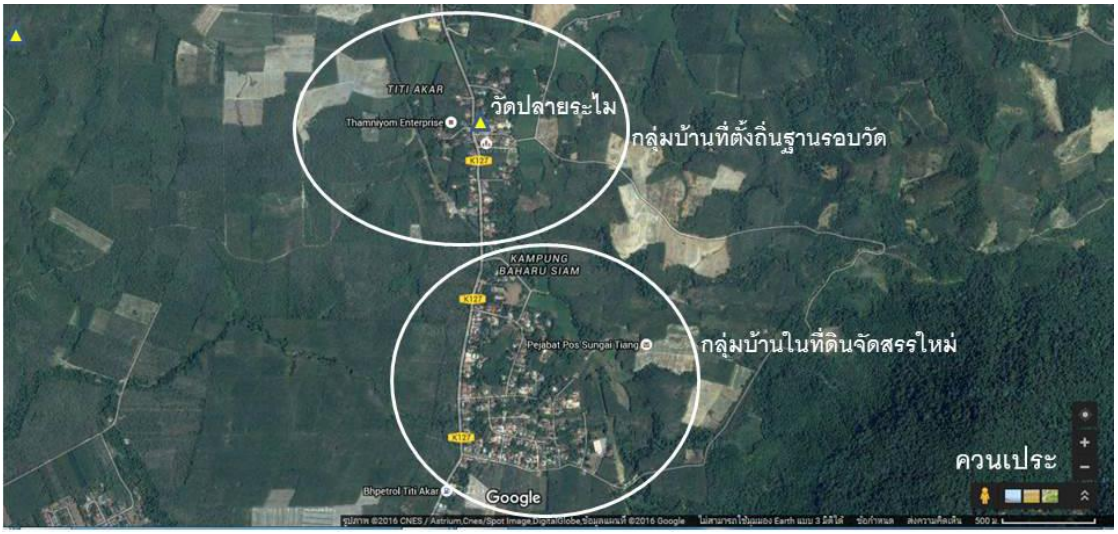
3) ช่วงพ.ศ. 2452-2484 รัฐเกดะห์อยู่ในการปกครองของอังกฤษ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเหตุการณ์ที่กระทบกับวิถีชีวิตของคนสยามในมาเลเซียมากนัก เนื่องจากอังกฤษมุ่งแต่จะแสวงหาทรัพยากรในดินแดนแถบนี้เป็นหลัก จึงไม่ได้ให้ความสนใจกับชนกลุ่มน้อยอย่างคนสยาม

4) ช่วงพ.ศ. 2484-2488 รัฐเกดะห์ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวบ้านเกิดความยากลำบากเป็นอย่างมากภายใต้สถานการณ์ที่ตึงเครียดและการปกครองของญี่ปุ่นที่เข้มงวดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

5) ช่วงพ.ศ. 2489-2499 รัฐเกดะห์ภายใต้การปกครองของสหภาพมลายูและสหพันธ์มลายูอังกฤษเข้ามามีบทบาทอีกครั้งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยจัดตั้ง “สหภาพมลายู” ในการบริหารดินแดนมลายูโดยรวมอำนาจบริหารเด็ดขาดและลดอำนาจสุลต่านแต่ละรัฐ ทำให้เกิดการคัดค้านอย่างรุนแรงจนต้องปรับเป็น “สหพันธ์มลายู” โดยยังคงอำนาจสุลต่านและให้ชาวมลายูมีสถานะพิเศษ ทำให้คนเชื้อชาติอื่นไม่พอใจโดยเฉพาะชาวจีนและอินเดีย และในช่วงพ.ศ. 2492-2495 มีการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์มลายูและได้จัดตั้ง “โครงการหมู่บ้านแห่งใหม่ (The Briggs Plan)” เพื่อควบคุมพลเมืองไม่ให้ร่วมมือกับคอมมิวนิสต์ ทำให้ชุมชนคนสยามในรัฐเกดะห์มีความยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง และส่งผลให้วัด ศาสนสถาน ศาสนวัตถุถูกทำลายเสียหายเป็นอันมาก คนสยามบางหมู่บ้านได้อพยพโยกย้ายและกลุ่มชนชาติอื่นๆ เช่น พวกอินเดียเข้ามาถือครองที่ดินแทนคนสยามที่อาศัยในพื้นที่ชนบทในหลายอำเภอของรัฐเกดะห์ เช่น อำเภอเป็นดัง เซะ ปาดังเตอรัป บาลิง (พรชัย นาคสีทอง และ อนินทร์ พุฒิโชติ, 2552: 39)

6) ช่วงพ.ศ. 2500-ปัจจุบัน รัฐเกดะห์ภายใต้การปกครองของประเทศมาเลเซีย คนสยามได้ชื่อว่าเป็นชาวมาเลเซียเชื้อชาติไทย แม้ว่าการแบ่งแยกด้วยดินแดนรัฐและการปกครองอย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามคนไทยถิ่นนี้ยังคงเรียกตนเองว่า “คนสยาม” อันแสดงความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยอย่างเข้มข้นและดำรงอยู่มายาวนาน และแสดงการดำรงสิทธิในฐานะพลเมืองมาเลเซีย (แนบ ราษฎร์เจริญ, 2558) อีกทั้งผลการศึกษาของงานวิจัยหลายชิ้นยังชี้ชัดถึงการดำรงตัวตนและสำนึกความเป็นคนไทยในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย (ฉันทัส ทองช่วย, 2526; คำนวณ นวลสนอง, 2550; พรชัย นาคสีทอง และ อนินทร์ พุฒิโชติ (2552) และนิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2554) และในฐานะความเป็นพลเมืองมาเลเซีย แม้ว่ายังไม่ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับชาวมาเลเซียเชื้อสายมลายูโดยทั่วไป แต่คนสยามในเกดะห์ก็ได้รับสิทธิ เสรีภาพ และการสนับสนุนค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับคนสยามที่กลันตัน ซึ่งคนสยามในเกดะห์เป็นฐานเสียงที่เหนียวแน่นของพรรคอัมโน ซึ่งที่ผ่านมาเป็นพรรคที่ครองอำนาจทั้งในระดับรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น (พรชัย นาคสีทอง และ อนินทร์ พุฒิโชติ, 2552: 51) และหากจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดของมาเลเซียกับไทย ตนกู อับดุล ราห์มาน อดีตนายกรัฐมนตรี ก็เป็นชาวมลายูเชื้อสายไทย ท่านเป็นบุตรของคุณหญิงเนื่อง นนทนาคร ซึ่งเป็นท่านผู้หญิงของเจ้าพระยาไทรบุรี พระนามเดิม ตนกู อับดุล ฮามิด (ธำรงศักดิ์ อายุวัฒนะ, 2547: 66)

4. ชุมชนคนสยามชุมชนปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ ในมาเลเซีย

ภาพที่ 2 แสดงภาพถ่ายทางอากาศพื้นที่ชุมชนปลายระไม (Titi Akar)
ที่มา: https://www.google.co.th/maps/@6.0100899,100.6179599,3089m/data=!3m1!1e3 เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2559

ชุมชนปลายระไม (Titi Akar) ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลปาดังเกอร์เบา (ตำบลทุ่งควาย) อำเภอเป็นดัง รัฐ เกดะห์ เป็นชุมชนเก่าแก่ของชาวสยามที่ตั้งถิ่นฐานมาเป็นเวลาหลายร้อยปีก่อนต้นสมัยรัชกาลที่ 5 ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้ และอาชีพรับจ้าง มีวัดวิสุทธิประดิษฐาราม หรือวัดปลายระไมเป็นศูนย์กลาง ชุมชนปลายระไมมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขาติดเขตป่าสงวนควนแประ มีคลองระไมไหลผ่านระยะทางประมาณ 5.5 กิโลเมตร และในหมู่บ้านปลายระไมมีจำนวน 333 ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 1,600 คน สมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยประมาณ 3–5 คน ส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิมและอยู่อาศัยมานาน 6-7 ชั่วคน (นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต, 2554: 8, 73)

ลักษณะชุมชนปลายระไม มีการตั้งบ้านเรือน ใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ เป็นลักษณะพื้นที่ทำกินอยู่ล้อมรอบเรือน เรือนตั้งอยู่ห่างกันพอสมควรตามแนวเส้นทางสัญจร พบมากบริเวณใกล้วัดปลายระไม และรูปแบบที่สอง คือ กลุ่มเรือนเกาะกลุ่มกันโดยที่ทำกินจะอยู่ห่างออกไป ตามการจัดผังหมู่บ้านและที่ทำกินใหม่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของวัดปลายระไม (ดูประกอบภาพที่ 2) ซึ่งจากประวัติศาสตร์ “การจัดโครงการหมู่บ้านแห่งใหม่ (The Briggs Plan)” ในการปราบปรามโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายู ระหว่างปีพ.ศ. 2492-2495 คนสยามชุมชนปลายระไมถูกกวาดต้อน “ไปอยู่คอก” ที่บ้านท้ายตลาดและบ้านนาข่า และต่อมาจึงย้ายกลับมาอยู่ที่วัดปลายระไม (ธำรงศักดิ์ อายุวัฒนะ, 2547: 254-255; พรชัย นาคสีทอง และ อนินทร์ พุฒิโชติ, 2552) และ แนบ เพชรสุวรรณ ให้สัมภาษณ์ ใน นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2554: 69) “...ปรังให้อยู่ที่นั้น ปี 8 เดือน จากนั้นให้กลับมาอยู่ที่ปลายระไมตามเดิม แต่ยังไม่ให้อยู่บ้าน ทำคอกให้อยู่ในวัดต่อไปอีก 4 ปี ตอนนั้นมีคนอยู่ประมาณ 40 ครอบครัว สถานีตำรวจตั้งอยู่ในวัด...” และ เงิน ศรีสุวรรณ (2548) ให้สัมภาษณ์ ใน นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2554: 69) ว่า “.....หลังจากปราบคอมมิวนิสต์แล้ว ปรังจัดที่ดินให้ทำกินคนละ 6 ไร่ และให้ที่ดินสร้างบ้านคนละ 450 ตารางวา”

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ซึ่งการอพยพดังกล่าวได้ส่งผลต่อลักษณะชุมชน การคงอยู่ของเรือน และรูปแบบเรือนคนสยามอย่างมาก ซึ่งทำให้ต้องค้นคว้าข้อมูลเอกสารเรือนไทยพุทธดั้งเดิมภาคใต้มาประกอบเพื่อทำความเข้าใจ อย่างไรก็ตาม การทำความเข้าใจเรือนต้องสัมพันธ์ไปกับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมของถิ่นนั้น

5. ผลการวิจัย

5.1 ลักษณะเรือนของคนสยามชุมชนปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ ในมาเลเซีย

ลักษณะเรือนของคนสยามชุมชนปลายระไมที่หลงเหลือพอให้ทำการศึกษาจำนวน 4 หลัง (รหัส K1-K4) ซึ่งเก็บข้อมูลอายุเรือน อายุเจ้าของ จำนวนสมาชิกในเรือน อาชีพ การใช้พื้นที่ในเรือน รูปทรงเรือน โครงสร้าง ความเชื่อที่มีในเรือน และการต่อเติมเรือน ข้อมูลดังตารางที่ 1 ร่วมกับภาพที่ 3 และ 4 จะพบว่า เรือนรหัส K1 เป็นเรือนดั้งเดิม ส่วนอีก 3 หลัง รหัส K2-K4 มีการสร้างใหม่ และเป็นครอบครัวขยาย ทำอาชีพทำนาและทำสวนยางพารา ส่วนใหญ่เป็นเรือนแฝด มีเรือนรหัส K3 และ K4 มีการต่อเติมเชื่อมกับบ้านหลังใหม่ที่สร้างด้วยปูน การหันหัวนอนยังคงหันทางทิศหัวนอน (ทิศใต้) และทิศตะวันออกที่ชาวพุทธเชื่อว่าเป็นทิศมงคล และเรือนรหัส K1 และ K4 มีเชื้อสายโนรา ซึ่งจะมีความเชื่อที่ปรากฏมากกว่าเรือนอีก 2 หลัง

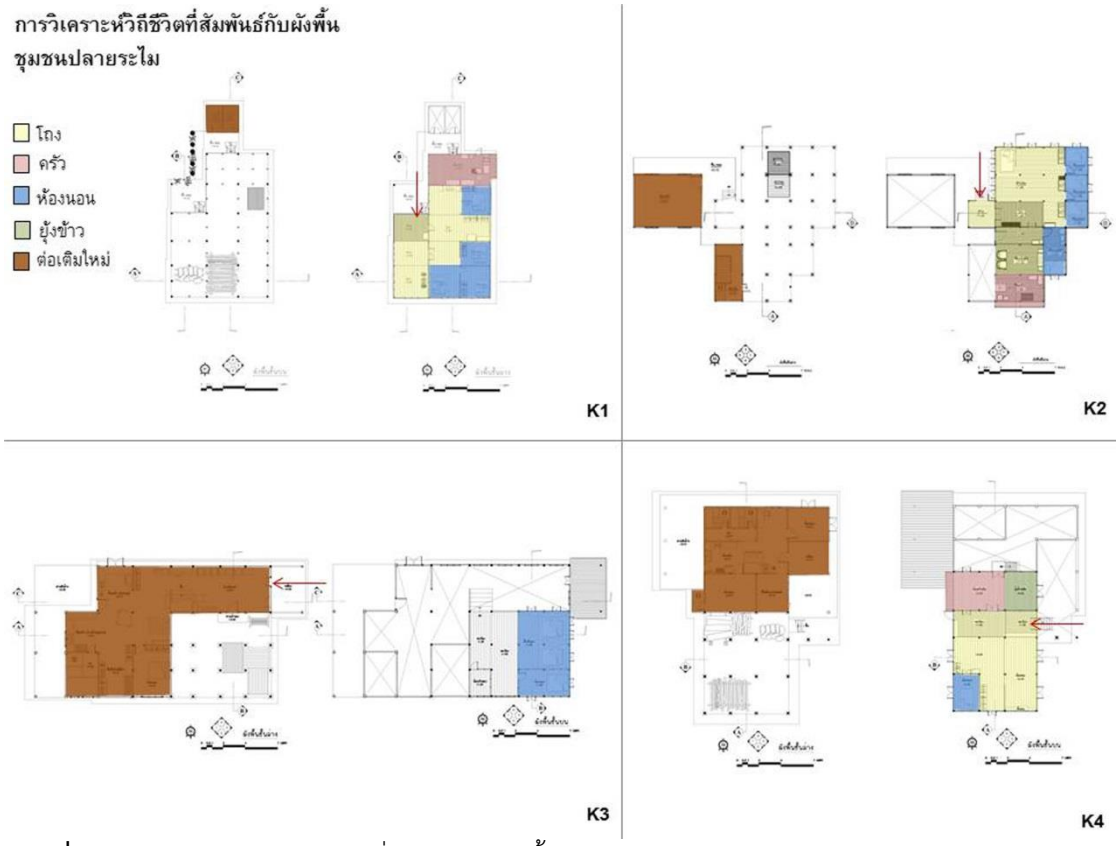
ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตกับลักษณะเรือนของคนสยามชุมชนปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ มาเลเซีย

หัวข้อ	รายละเอียดข้อมูล
อายุเรือน/เจ้าของ	K1 50 ปีขึ้นไป / 50 ปี พ่อสร้าง K2 50 ปีขึ้นไป/ 72 ปี รุ่นหลาน ย้ายมาจากคอกหน้าวัด K3 33 ปีขึ้นไป/ 72 ปี พ่อสร้าง ย้ายมาจากคอกนาข่า K4 70 ปีขึ้นไป/ 78 ปี พ่อสร้าง ย้ายมาจากคอกหน้าวัด
สมาชิกในเรือน	K1 6 คน (ปัจจุบัน 4 คน) K2 10 คน (ปัจจุบัน 2 คน) K3 5 คน (ปัจจุบัน 4 คน) K4 12 คน (ปัจจุบัน 6 คน)
อาชีพ	K1 ทำนา ทำสวนยางพารา K2 ทำนา ทำสวนยางพารา K3 ทำนา ทำสวนยางพารา K4 ทำนา ทำสวนยางพารา
การใช้พื้นที่ในเรือน	K1 เรือนแฝด ต่อเรือนครัวแยกด้านข้าง ใต้ถุนสูง K2 เรือนแฝด มีห้องนอนหลายห้อง ต่อเรือนครัว ใต้ถุนสูง K3 เรือนแฝด มีการต่อเติมหลังใหม่ระดับพื้นดินเชื่อมกัน K4 เรือนแฝด เรือนนอนต่อกับเรือนครัว มีห้องข้าว ใต้ถุนสูง
รูปทรงเรือน	K1 เรือนจั่วแฝด แยกเรือนครัว ครัวหลังคาตั๊กแตน K2 เรือนจั่วแฝดสาม หน้าบ้านด้านยาวหันหน้าทิศใต้ K3 เรือนจั่วต่อเชื่อมคนละระดับกับเรือนใหม่ในลักษณะเรือนแฝดสร้างด้วยปูน K4 เรือนแฝดมนิลาต่อกับบ้านหลังใหม่ หันหน้าทิศตะวันออก
โครงสร้าง	K1 โครงสร้างไทยดั้งเดิม ขื่อรัดรอบหัวเสา แต่มุงกระเบื้องลอน K2 โครงสร้างเป็นโครงสร้างเบา ไม่เป็นแบบแผน K3 ขื่อเดี่ยว อะเสเดี่ยว หลังคาจั่ว มุงกระเบื้องลอน K4 ขื่อเดี่ยว อะเสเดี่ยว หลังคาจั่ว มุงกระเบื้องลอน
ความเชื่อในเรือน	K1 เรียกแม่เรือน หันหัวทางทิศตะวันออก เป็นโนรา K2 หันนอนทิศตะวันออก K3 หันนอนทิศหัวนอน มีรูปในหลวง K4 หันหัวทางทิศใต้และทิศตะวันออก มีเชื้อสายโนรา
การต่อเติมและซ่อมแซมเรือน	K1 เปลี่ยนกระเบื้องมุงหลังคา หน้าต่างใช้บานเกล็ด ทำห้องน้ำ K2 สร้างบ้านใหม่ติดกัน K3 เปลี่ยนจากสาคูมามุงกระเบื้องและสร้างบ้านใหม่ติดกัน K4 สร้างบ้านใหม่ติดกัน

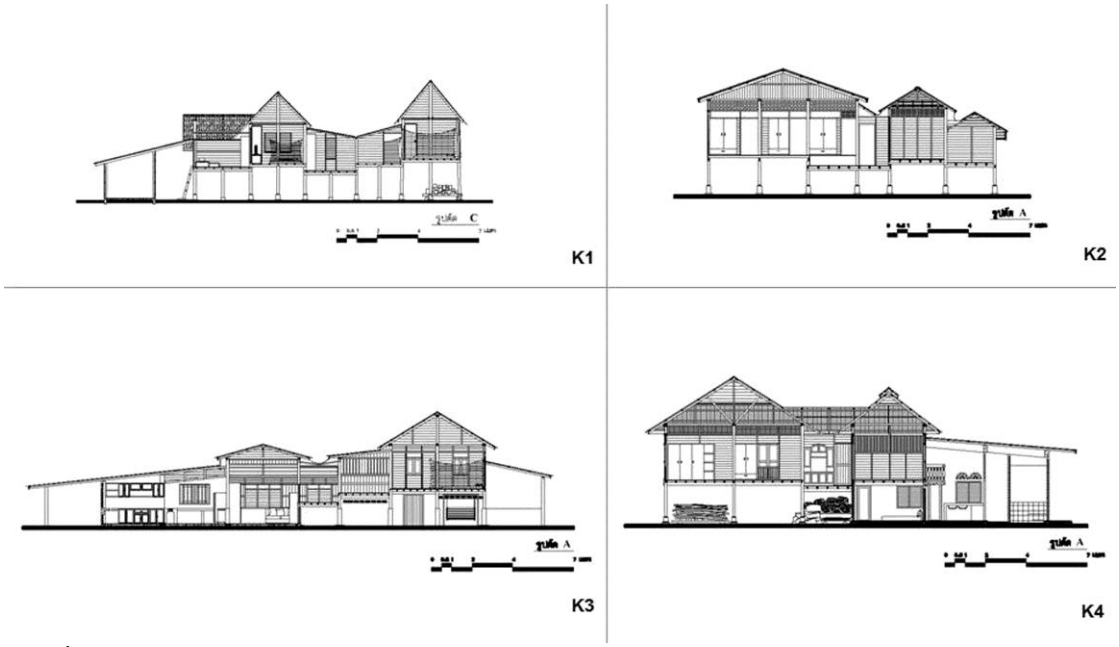
Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ภาพที่ 3 แสดงเรือนที่ศึกษา K1-K4 ในชุมชนปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอเปินดัง รัฐเกดะห์ ในมาเลเซีย
ที่มา : ผู้เขียน เมื่อ 31 ธันวาคม 2558

ภาพที่ 4 แสดงการวิเคราะห์วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับผังพื้นเรือนคนสยามชุมชนปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ ในมาเลเซีย

ภาพที่ 5 แสดงรูปตัดของเรือนคนสยามชุมชนปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ ในมาเลเซีย

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

5.2 อัตลักษณ์ร่วมกันของเรือนคนสยามชุมชนปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ในมาเลเซีย กับคนไทยพุทธภาคใต้

อรศิริ ปาณินท์ และคณะ (2546-2547) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของเรือนไทยพุทธภาคใต้และสภาพแวดล้อมว่า เป็นไปในลักษณะ “สวนล้อมบ้าน” หรือ “สวนสมรม” ซึ่งประกอบด้วยพืชพรรณไม้หลายประเภทตั้งแต่พืชผักสวนครัว ไม้ดอกไม้ประดับ และไม้ผลล้อมรอบแน่นหนาทั่วทั้งบริเวณ และถัดเข้ามาจะพบลักษณะ “ลานล้อมเรือน” คือ จะมีลานทรายล้อมรอบเรือน อันเป็นลักษณะเฉพาะของเรือนในภาคใต้ ซึ่งจากการสำรวจพบลักษณะดังกล่าวในบริเวณเรือน รหัส K1 และรหัส K4 มีการใช้พื้นที่ใต้ถุนเก็บเครื่องมือทำการเกษตรที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบเรือนดังเช่นเรือนในภาคใต้ และจากการสำรวจพบว่า ทุกหลังล้อมรอบด้วยลานทราย ด้านรูปลักษณ์ของเรือนไทยพุทธภาคใต้ มโน พิสุทธิรัตนานนท์ และ ครื่น มณีโชติ (2535) ได้แบ่งรูปลักษณ์ของเรือน เป็น 2 ลักษณะ คือ เรือนเครื่องสับแบบดั้งเดิม ที่มีหลังคาจั่วโค้งแอ่นลักษณะคล้ายเรือนทรงไทยภาคกลาง และเรือนเครื่องสับยุคหลังที่มีหลังคาทรงปั้นหยาหรือมนิลา และนุกูล ชมพูนิจ (2530) อ้างถึงในมโน พิสุทธิ-รัตนานนท์ และ ครื่น มณีโชติ (2535) ได้สรุปลักษณะเด่นของเรือนไทยภาคใต้ ได้แก่ การทำทรงเรือนขนาดไม่สูงนัก เสาเรือนตั้งอยู่บนหิน ฝาเรือนเป็นกระดานตีเกล็ด ทำช่องหน้าต่างแคบๆ หลังคาติดปั้นลมหางปลา ต่อชายคาคลุมตัวเรือนกันฝนสาด มีแผ่นกระดานเบียนแล่นหน้าเรือนประธานและหน้าระเบียง ใต้ถุนเรือนประธานยกสูง พอคนก้มหัวลอดได้ และเรือนสามารถใช้คนจำนวนมากยกเคลื่อนย้ายที่ไปได้ และข้อมูลการสำรวจเรือนไทยพุทธใน 1) ชุมชนแหลมและเขาพังไกร (ในพื้นที่ต่อเนื่องกัน) อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ชุมชนคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอบางกล่ำ (ในพื้นที่ต่อเนื่องกัน) จังหวัดสงขลา นั้นส่วนใหญ่พบเรือนรูปแบบเรือนเครื่องสับยุคหลังที่มีหลังคาทรงปั้นหยาหรือมนิลามากกว่า (พิจารณาประกอบภาพที่ 6) ซึ่งจากการศึกษาเรือนพื้นถิ่นคนสยามในชุมชน ปลายระไม รัฐเกดะห์นี้ เรือนรหัส K1 มีลักษณะเป็นเรือนแฝดดั้งเดิมลักษณะคล้ายเรือนทรงไทยภาคกลาง การทำทรงเรือนขนาดไม่สูงนัก หลังคาจั่วโค้งแอ่นอย่างชัดเจน และมีเรือนครัวหลังคาตั๊กแตนซึ่งใช้ระบายอากาศด้านบน (และหลังคาตั๊กแตนยังปรากฏในเรือน รหัส K4) ซึ่งเป็นลักษณะที่หาดูยากแล้วในภาคใต้ของไทย ครัวส่วนใหญ่มี “ผลา” (ที่คว่ำจาน) และเรือนทุกหลัง มีเสาเรือนตั้งอยู่บนฐานเสา ฝาเรือนเป็นกระดานตีเกล็ดและใต้ถุนแม่เรือนยกสูงพอคนก้มหัวลอดได้ และยังมีความเชื่อในเรือน เช่น ไม่นิยมใช้พื้นที่ใต้ถุนหรือชั้นล่าง เนื่องจากการนับถือหัวว่าเป็นของสูง โดยเฉพาะเรือนรหัส K1และ K4 ที่ใช้ใต้ถุนเรือนเก็บของ และการนับถืออาวุโสที่ปรากฏในเรือน ซึ่งทุกหลังตำแหน่งแม่เรือนที่เป็นห้องนอนพ่อแม่อยู่ในระดับพื้นสูงสุด ระดับพื้นระเบียงสำหรับลูกหลานนั่งถูกกำหนดให้ต่ำกว่าพื้นเรือนที่ผู้ใหญ่นั่ง และยังปรากฏลักษณะการอยู่อาศัยร่วมกันของครอบครัวขยายส่งผลต่อรูปแบบเรือนในลักษณะเรือนแฝดที่ต่อหลังคากัน มีชานแล่นกลาง และแม้แยกเรือนคนละหลัง เรือนลูกหลานหรือญาติพี่น้องในบริเวณที่ดินเดียวกันหรือติดกัน และความผูกพันกันทางเครือญาตินี้ยังปรากฏผ่านพิธีกรรม อันแสดงการเชื่อมโยงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วกับลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่และเครือญาติเข้าด้วยกัน เช่น พิธีรับเทวดา (สงกรานต์) งานบุญเดือนสิบ งานบวชนาค เป็นต้น ตามที่ วิน อุไรรัตน์ ให้สัมภาษณ์ (2558)

อัตลักษณ์การอยู่อาศัยและลักษณะเรือนของคนสยามและคนไทยพุทธภาคใต้ สะท้อนการปรับตัวอย่างเหมาะสมเข้ากับสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศของภาคใต้ของไทยและมาเลเซียตอนบนที่ต่อเนื่องกัน รวมถึงสังคมวัฒนธรรม และความคิด ความเชื่อในวิถีชีวิตของสังคมเกษตรกรรมและชาวไทยพุทธร่วมกันในบริบทกว้างเท่านั้น

5.3 พหุลักษณ์ของเรือนคนสยามชุมชนปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ ในมาเลเซีย กับคนไทยพุทธภาคใต้

จากการถูกกวาดต้อนไปอยู่อาศัยรวมกันที่วัดปลายระไมและที่นาข่าในการปราบปรามคอมมิวนิสต์มลายู ทำให้เกิดการสร้างเรือนใหม่ ปรากฏลักษณะเรือนพื้นถิ่นใหม่ที่แตกต่างออกไป 2 ลักษณะ คือ 1) เรือนที่มีการปรับผังเพิ่มเติม เช่น การต่อห้องนอนตามยาว ลักษณะเรือนแฝดที่ไม่เท่ากัน มีการต่อเติมชานด้านหน้ามีหลังคา เช่น K2 และ K3 ที่อยู่ในกลุ่มบ้านที่ได้รับการจัดสรรสร้างใหม่ แม้ว่าเรือนจะเป็นการสร้างตามความคุ้นเคยขององค์ประกอบเรือนแบบเดิม แต่การต่อเติมผังแตกต่างไปจากเดิม ด้วยปัจจัยหลายประการ เช่น ความสัมพันธ์ของขนาดที่ดินที่ได้รับจัดสรรกับจำนวนสมาชิกในครอบครัว และทิศทางถนนที่ตัดผ่าน สัดส่วนเรือนที่สัมพันธ์กับวัสดุใหม่ และมีการใช้โครงสร้างแบบขื่อเดี่ยว อะเสเดี่ยว หรือใช้โครงสร้างเบา สันนิษฐานว่า ต้องการสร้างเร็วเพื่อใช้อยู่อาศัยในช่วงนั้น และ 2) เรือนหลังคาทรงมนิลาแฝด โดยเฉพาะช่องเปิดที่เป็นลักษณะบานเปิดคู่ยาวถึงพื้นและกั้นด้วยระเบียงอีกชั้น ซึ่งลักษณะช่องเปิดละม้ายไปทางเรือนไทยมุสลิมภาคใต้หรือเรือนมาเลย์ โครงสร้างหลังคาซับซ้อน สัดส่วนเรือนที่ผนังสูงและใต้ถุนสูง แต่การวางผังเรือนยังเป็นแบบเรือนไทยพุทธ คือ ระดับพื้นจำนวนมาก แสดงการนับถืออาวุโส แม่เรือนอยู่ในตำแหน่งสูงสุด และแม่เรือนเชื่อมกับเรือนครัวด้วยชานแล่นกลาง และมีห้องข้าว

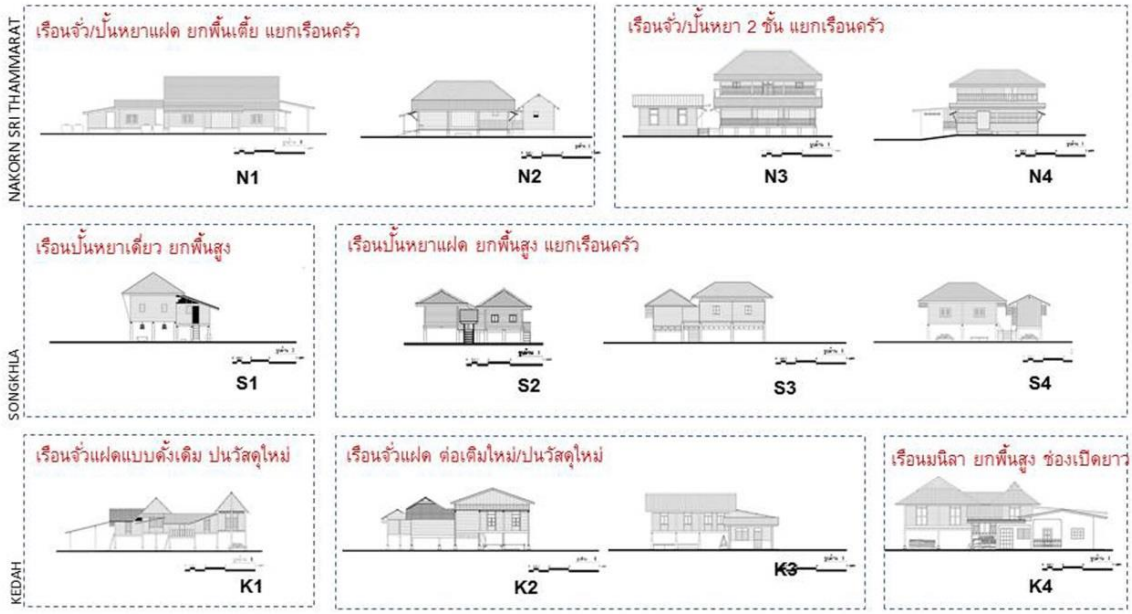
การต่อเติมเรือนเดิมและบ้านใหม่เชื่อมกัน ซึ่งบ้านใหม่จะสร้างติดดิน เช่น เรือนรหัส K3 และ K4 และมีการใช้วัสดุใหม่ที่น่าสนใจทดแทนวัสดุเดิม เช่น เรือนรหัส K1 มีการใช้บานหน้าต่างบานเกล็ดสมัยใหม่ทดแทนหน้าต่างเดิมในช่องเคร่าที่แบ่งไว้แล้วอย่างพอดีกัน เรือนส่วนใหญ่มุงหลังคาสังกะสีหรือกระเบื้องลอน แต่วัสดุมุงดั้งเดิมส่วนใหญ่เป็นจากสาคู ซึ่งยังพบเรือนครัวบางหลัง เช่น เรือนรหัส K1 และ K2

การเปรียบเทียบลักษณะเรือนจากการสำรวจภาคสนามชุมชนปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ มาเลเซีย กับเรือนไทยพุทธภาคใต้ใน 1) ชุมชนแหลมและเขาพังไกร (ในพื้นที่ต่อเนื่องกัน) อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ชุมชนคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอบางกล่ำ (ในพื้นที่ต่อเนื่องกัน) จังหวัดสงขลานั้น ตามภาพที่ 6 นั้นทำให้เห็นความหลากหลายของเครือญาติเรือนไทยพุทธในภูมิภาคนี้ที่อาชีพหลัก คือ ทำนาหรือทำสวนยางพารา ซึ่งเป็นวิถีชีวิตพื้นถิ่นที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเป็นหลัก แต่เรือนคนสยามปลายระไม รัฐเกดะห์ มาเลเซียนั้น ได้รับผลกระทบหลักมาจากปัจจัยการเมืองและการปกครอง โดยเฉพาะโครงการหมู่บ้านแห่งใหม่ (The Briggs Plan) ทำให้เกิดการสร้างเรือนใหม่ (อายุเรือน 50 ปีขึ้นไป) แม้จะสร้างตามความคุ้นเคยเดิม แต่ก็มีการออกแบบต่อเติมภายใต้เงื่อนไขของวิถีชีวิตแบบใหม่และใช้วัสดุใหม่เข้ามาปนภายใต้การเปลี่ยนรูปลักษณ์เรือนใหม่นี้ ที่น่าสนใจคือ ความเชื่อเดิมหลายประการยังปรากฏอยู่ เช่น การนับถืออาวุโส การนับถือหัวว่าเป็นของสูง พื้นที่หน้าห้องนอนมีหิ้งพระ ภาพบรรพบุรุษ และพระบรมฉายาลักษณ์รัชกาลที่ 9 อย่างชัดเจน และการร่วมพิธีกรรมพิธีรับเทวดา (สงกรานต์) พิธีรับ-ส่งเปรต ซึ่งเป็นงานรวมญาติ ที่จัดทั้งในเรือนและที่วัด ซึ่งแสดงทั้งสายสัมพันธ์เครือญาติและการเป็นคนไทยพุทธ ขณะเดียวกัน ประสบการณ์การปรับตัว

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ในฐานะคนสยามซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในมาเลเซียและยังดำรงความเป็นตัวตนอยู่ได้นั้น สอดคล้องกับ นิพนธ์ ทิพย์-ศรีนิมิต (2554: 77) ชี้ให้เห็นว่า เนื่องจากคนสยามเป็นกลุ่มที่รักสงบ มีความอดทน มีความเสียสละ และดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของทางสายกลาง รู้จักประนีประนอม ทำให้คนสยามในมาเลเซียมีวิถีชีวิตที่สุขสงบ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาหรือก่อให้เกิดความหวาดระแหวงต่อกันระหว่างชนในชาติ

สายสัมพันธ์เครือญาติ ความเชื่อทางพุทธศาสนาและความเป็นไทย ความอ่อนน้อมถ่อมตน อดทนอดกลั้น ไม่ยึดติดรูปแบบและปรับตัวของคนสยามในรัฐเกดะห์ มาเลเซียนั้น ส่งผลมายังเรือนซึ่งยังมีลักษณะครอบครัวขยาย การให้ความสำคัญกับแม่เรือนในฐานะที่พ่อแม่อยู่อาศัย แม้ว่าเรือนจะปรับเปลี่ยนรูปแบบไปแต่การใช้พื้นที่และความเชื่อในเรือนยังไม่เปลี่ยนไปทั้งหมด

ภาพที่ 6 การเปรียบเทียบเรือน 1) ชุมชนแหลมและเขาพังไกร (ในพื้นที่ต่อเนื่องกัน) อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ชุมชนคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอบางกล่ำ (ในพื้นที่ต่อเนื่องกัน) จังหวัดสงขลา และ 3) ชุมชนปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ ในมาเลเซีย

6. สรุป

เรือนชุมชนปลายระไม อำเภอเป็นดัง รัฐเกดะห์ มาเลเซียในกรอบกว้างของการปลูกสร้างเรือนได้สะท้อนภาพความสอดคล้องเหมาะสมกับภูมิลักษณ์ สภาพภูมิอากาศ สังคมวัฒนธรรม และความคิด ความเชื่อในวิถีชีวิตของสังคมเกษตรกรรมและชาวไทยพุทธในถิ่นนี้ อันเป็นลักษณะร่วมกันของเรือนของคนสยามในมาเลเซียและคนไทยพุทธภาคใต้ แต่ในบริบทที่แคบลงมาระดับชุมชน เรือนมีความแตกต่างกันและมีการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชน เนื่องจากความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานของระบบนิเวศชุมชน และเหตุปัจจัยที่กระทบ ซึ่งคนสยามในมาเลเซียมีการปรับตัวอย่างมากจากปัจจัยทางการเมืองการปกครอง ทั้งการดำรงสิทธิในความเป็นคนสยามในมาเลเซีย (ดำรงความเป็นคนไทยและพลเมืองมาเลเซียควบคู่กัน) และโดยเฉพาะโครงการหมู่บ้านแห่งใหม่ (The Briggs Plan) ทำให้ชาวสยามมีการปรับตัวในหลายระดับ ทั้งระดับวิถีชีวิตพื้นถิ่นที่พึ่งพาสภาพแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงสังคมวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลมายังลักษณะทางกายภาพของเรือน ได้แก่ การวางผังและทิศทางเรือน รูปทรงเรือน และวัสดุและการก่อสร้าง ซึ่งส่งผลมายังการใช้พื้นที่เรือน และความเชื่อในเรือน ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมเฉพาะถิ่นที่ ดังนั้น เรือนคนสยามในเกดะห์ มาเลเซีย ได้กลายรูปแตกต่างออกไปจากเรือนไทยพุทธในภาคใต้ของไทย แต่อย่างไรก็ตาม การใช้พื้นที่ในเรือนและความคิดความเชื่อในเรือนที่สัมพันธ์กับเครือญาติและความเป็นคนไทยพุทธยังคงดำรงอยู่

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เอกสารอ้างอิง

Horayangkura, V., Inpantang, V., & Chantavilasvong, S. (2001). rāingān kānwičhai rūang sathānaphāp phonnga nathāng wichākān sākhā sathāpattayakam nai prathēt Thai. [Status of academic outputs in architecture in Thailand]. Bangkok: National Research Council of Thailand.

Nakseethong, P., & Puttichot, A. (2009). Khon Thai nai rat (sai burī) : sưksā kān damrong yū nai miti prawattisāt (1785 - 2007). [Thai People in Kedah: A study of Thai's existence in Malaysia history (1785 - 2007)]. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF).

Nartsupa, C., & Lertvicha,P. (1998). watthanatham mūbān Thai. [The Thai village culture]. Bangkok: Sangsan Publishing House. CO., LTD.

Panin, O. (2013). “khrūa yāt rūan phưn thin khon Sayām nai tu mapat klantan Malēsia”[The Kinship of the Vernacular Houses of The Orang Siam in Kelantan Malaysia]. NAJUA Architecture, Design and Built Environment, - (27): 23-44.

Panin, O. & Jiratatsanakul, S. (2003-2004). phūmpanyā phatthanākān læ khwāmsamphan rawāng kan khōng rūan phưn thin Thai - thai: khunnalaksana khōng sathāpattayakam singwætlōm nai rūan phưn thin Thai phut phāk tai. [Local wisdom, development and relationship between Thai and Tai vernacular houses: sustainable quality in Buddhist Thai vernacular houses]. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF).

Pisuthiratananon, M., & Maneechote, K. (1992). rāingān kānsưksā wičhai rūan Thai phāk tai. [The Southern Thai houses Report]. Institute for Southern Thai studies, Thaksin University, Songkhla.

Ratcharoen, N. The villagers of Kampong Titi Akar, Pondang, Kedah, Malaysia. (2015, December 31). Interview.

Thamrongsak, A. (2004). Thai nai Malēsia. [Thai in Malaysia]. Bongkok: Bhannakij Publishing CO., LTD.

Thongchuay, C. (1983). phāsā Thai thī chai nai patčhuban nai ratklantan saiburī læ palit. [Courrent Thai Dialects in Kelantan, Kedah and Perlis]. (phd thesis). Department of Thai Graduate school, Chulalongkorn University.

Tipsrinimit, N. (2011). tūa ton thāng watthanatham khōng Khon Thai nai rat tōn nūa khōng prathēt Mālēsia. [The Cultural Identities of the Thai People in the Northern States of Malaysia]. (phd thesis), Faculty of Humanities and Social Sciences ,Mahasarakham University.

Urairat, W. The villagers of Kampong Titi Akar, Pondang, Kedah, Malaysia. (2015, December 31). Interview.